

Botterstraat 45-55 te Huizen

- Nader onderzoek naar vleermuizen, Gierzwaluw en Huismus -

Opdrachtgever	Hagedoorn ontwikkeling
Data veldbezoeken	Diverse data 2019
Kenmerk rapport	N2019.118- Nader onderzoek Botterstraat 45-55 te Huizen
Datum rapport	12 november 2019
Versie	V1.3
Auteur	██████████
Controle	██ ██████████

EcoTierra-ecologisch adviesbureau
Postadres: Margijnenenk 12, 7415 JZ Deventer
Bezoekadres: Loods570- Oostzeestraat 2, 7411 MD Deventer
www.ecotierra.nl
info@ecotierra.nl
0570-597418

Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING	6
1.2 DOELSTELLING	6
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	7
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	7
2 ONDERZOEKSOPZET	8
2.1 BRONNENONDERZOEK	8
2.2 VELDBEZOEKEN	8
3 SITUATIEBESCHRIJVING	10
3.1 PLANGEBIED	10
3.2 VOORGENOMEN INGREPEN	11
4 BEVINGINGEN ONDERZOEK	12
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	12
4.2 BEVINDINGEN VELDBEZOEKEN VLEERMUIZEN	12
4.3 BEVINDINGEN VELDBEZOEKEN GIERZWALUW	14
4.4 BEVINDINGEN VELDBEZOEKEN HUISMUS	15
4.5 BEVINDINGEN OVERIGE SOORTEN	15
5 EFFECTENBEOORDELING	16
5.1 EFFECTEN VLEERMUIZEN	16
5.2 EFFECTEN GIERZWALUW	16
5.3 EFFECTEN HUISMUS	17
5.4 EFFECTEN OVERIGE SOORTEN	18
5.5 ALGEMENE ZORGPLICHT	18
5.6 VOLLEDIGE UITSLUITING AANWEZIGHEID	18
6 CONCLUSIE	19

BIJLAGEN

1. Waarnemingen;
2. Wettelijk kader;
3. Factsheet vleermuizen;
4. Factsheet Gierzwaluw (Vogelbescherming Nederland);
5. Factsheet Huismus (Vogelbescherming Nederland);
6. Literatuurlijst.

SAMENVATTING

In opdracht van Hagedoorn ontwikkeling heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Botterstraat 45-55 te Huizen een nader onderzoek naar vleermuizen, Gierzwaluw en Huismus uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming.

Het plangebied is gelegen in de bebouwde kom van Huizen en betreft een kantoorgebouw, een portiersgebouw en de bijbehorende tuin en parkeerplaatsen.

De huidige functie van het pand is kantoor. Het pand bevindt zich in een verouderde staat en dient grondig gerenoveerd te worden om aan huidige en toekomstige eisen en regelgeving te voldoen. Het dak is sterk verouderd waardoor er sprake is van lekkage en de constructie verstevigd dient te worden t.b.v. zonnepanelen. Bij de gevels is sprake van lekkage en tochtgaten. Daarbij kan zonder aanpassingen aan het dak en gevel niet worden voldaan aan de minimale Energieprestatie eisen die gelden vanaf 1 januari 2023. Verder is er asbest in het pand verwerkt dat verwijderd dient te worden. Omdat door de huidige staat huurders opzeggen, er geen nieuwe huurders worden gevonden en er veel vraag is naar woningen binnen de gemeente Huizen heeft initiatiefnemer het voornemen om het kantoorgebouw te herontwikkelen naar een appartementengebouw waarbij onder andere renovatie-/sloopwerkzaamheden aan gevels/dak en andere constructiedelen zullen plaatsvinden. Mogelijk zal er ook nog nieuwbouw plaatsvinden naast het bestaande kantoorpand. In dit kader worden mogelijk enkele groenstructuren gerooïd. Er zullen geen oppervlaktewateren gedempt worden. Ten tijde van onderhavig schrijven was er geen inrichtingsplan bekend bij EcoTierra-ecologisch adviesbureau.

In dit kader is in april 2019 een quickscan flora en fauna uitgevoerd (Q2019.048-Quickscan flora en fauna Botterstraat 45-55 te Huizen, EcoTierra- ecologisch adviesbureau, april 2019). Uit de quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, Gierzwaluwen en Huismussen op basis van dat veldbezoek niet uitgesloten kon worden en dat nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk was.

Het nadere onderzoek is gebaseerd op een bronnenonderzoek en diverse veldbezoeken. Deze veldbezoeken hebben op diverse data in 2019 plaatsgevonden.

De onderzoeken zijn conform de vigerende onderzoeksprotocollen en Kennisdocumenten van BIJ12 en in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden uitgevoerd, zodat de te verwachten soorten waargenomen konden worden.

Uit het onderzoek is gebleken dat er 8 zomerverblijven en 4 paarverblijven van de Gewone dwergvleermuis aanwezig zijn in het te herontwikkelen kantoorgebouw. Tevens is er één zomer-/ paarverblijf van de Ruige dwergvleermuis aanwezig. Andere verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet vastgesteld tijdens de onderzoeken. Er wordt door de aanwezige vleermuizen gefoerageerd binnen het plangebied. Er zijn geen essentiële vliegroutes vastgesteld binnen het plangebied.

In het kantoorgebouw zijn minimaal 130 nesten van Gierzwaluw vastgesteld. Er dient vanuit te worden gegaan dat bij alle openingen van alle verdiepingen, met uitzondering van de onderste en deels de tweede verdieping, één of twee nesten aanwezig zijn.

Van de Huismus zijn 13 nesten vastgesteld in het kantoorgebouw. De nesten van de Huismus bevinden zich voornamelijk bij de openingen op de tweede verdiepingen. De lage groenstructuren in de tuin maken deel uit van het functionele leefgebied van deze soort.

In de directe omgeving is een vossenhol aangetroffen. Tevens is er een jong exemplaar waargenomen nabij het plangebied. Ook zijn verschillende Hazen waargenomen nabij het plangebied.

Voor de onderbouwing van de conclusies dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor de aangetroffen verblijf- en voortplantingsplaatsen van de Gewone en Ruige dwergvleermuis en van de Gierzwaluw en Huismus;
- Gezien de uitzonderlijk hoge natuurwaarden van het gebouw, met name de grote hoeveelheid Gierzwaluwnesten, dient er voorafgaande aan de ontheffingsaanvraag contact te worden gezocht met bevoegd gezag om kort te sluiten hoe om te gaan met deze bijzondere situatie;
- In het kader van de ontheffingsaanvraag dienen onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van Hagedoorn ontwikkeling heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Botterstraat 45-55 te Huizen een nader onderzoek naar vleermuizen, Gierzwaluw en Huismus uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming.

1.1 Aanleiding

De huidige functie van het pand is kantoor. Het pand bevindt zich in een verouderde staat en dient grondig gerenoveerd te worden om aan huidige en toekomstige eisen en regelgeving te voldoen. Het dak is sterk verouderd waardoor er sprake is van lekkage en de constructie verstevigd dient te worden t.b.v. zonnepanelen. Bij de gevels is sprake van lekkage en tochtgaten. Daarbij kan zonder aanpassingen aan het dak en gevel niet worden voldaan aan de minimale Energieprestatie eisen die gelden vanaf 1 januari 2023. Verder is er asbest in het pand verwerkt dat verwijderd dient te worden. Omdat door de huidige staat huurders opzeggen, er geen nieuwe huurders worden gevonden en er veel vraag is naar woningen binnen de gemeente Huizen heeft initiatiefnemer het voornemen om het kantoorgebouw te herontwikkelen naar een appartementengebouw waarbij onder andere renovatie-/sloopwerkzaamheden aan gevels/dak en andere constructiedelen zullen plaatsvinden. Mogelijk zal er ook nog nieuwbouw plaatsvinden naast het bestaande kantoorpand. In dit kader worden mogelijk enkele groenstructuren gerooid. Er zullen geen oppervlaktewateren gedempt worden. Ten tijde van onderhavig schrijven was er geen inrichtingsplan bekend bij EcoTierra-ecologisch adviesbureau.

In dit kader is in april 2019 een quickscan flora en fauna uitgevoerd (Q2019.048-Quickscan flora en fauna Botterstraat 45-55 te Huizen, EcoTierra- ecologisch adviesbureau, april 2019). Uit deze quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, Gierzwaluwen en Huismussen op basis van dat veldbezoek niet uitgesloten kon worden en dat nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk was.

1.2 Doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of de voorgenomen ingrepen een overtreding van de vigerende natuurwetten tot gevolg hebben aangaande vleermuizen en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest.

Om dit inzicht te verkrijgen worden, onder andere, de volgende vragen beantwoord;

- welke soorten maken gebruik van het plangebied?
- zijn er binnen het plangebied vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en/of jaarrond beschermde nesten aanwezig?
- welke functie(s) heeft het plangebied voor de eventueel aanwezige soorten?
- hoeveel eventueel aanwezige jaarrond beschermde nesten zijn er aanwezig?
- zijn er significante vliegroutes en/of foerageergebieden in of nabij het plangebied aanwezig?
- wat zijn de gevolgen van de ingrepen (welke verbodsbepalingen worden overtreden) en zijn er mitigerende maatregelen te nemen om overtreding van de wet te voorkomen?
- dient er een ontheffing te worden aangevraagd?

1.3 Volledigheid onderzoek

Het vleermuizenonderzoek is onder andere uitgevoerd op basis van het 'Vleermuizenprotocol 2017'. Tevens zijn de onderzoeksmethodes, zoals beschreven in de Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, Gierzwaluw en Huismus van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017) gehanteerd. Door het hanteren van het vleermuizenprotocol, Kennisdocumenten en overig goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht. Mogelijk zijn er, ondanks de volledigheid van het onderzoek, exemplaren niet waargenomen. Ondanks de meerdere onderzoeksrondes blijft er sprake van momentopnamen.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Voor Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd (wanneer er weinig (fysieke) verandering in de situatie heeft plaatsgevonden).

2 ONDERZOEKSOPZET

Om een goed beeld te verkrijgen hoe en of het plangebied gebruikt wordt door de genoemde soorten heeft er een bronnenonderzoek plaatsgevonden en is het plangebied vervolgens meerdere malen in 2019 bezocht in de daarvoor geschikte periodes en onder de juiste weersomstandigheden.

De onderzoeken zijn door EcoTierra- ecologisch adviesbureau uitgevoerd. EcoTierra heeft ruime ervaring met het uitvoeren van onderzoeken naar vleermuizen, Gierzwaluwen en Huismussen.

2.1 Bronnenonderzoek

Voorafgaande aan het onderzoek zijn de beschikbare gegevens van digitale verspreidingsatlassen bestudeerd.

2.2 Veldbezoeken

Er is voor elke soort/ soortgroep een specifieke onderzoeksmethode gebruikt. De methodes worden in deze paragraaf beschreven.

Vleermuizen

Tijdens de (schemer)onderzoeken is met behulp van een batdetector, zaklamp, actioncamera, warmtecamera en zoomcamera zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van vleermuizen. Het vleermuizenonderzoek bestaat uit twee onderdelen, namelijk een visuele inspectie bij daglicht en onderzoeken tijdens de schemeruren. Tijdens de visuele inspectie zijn elementen als vensterbanken, muren en tegels onderzocht op uitwerpselen en vegen van vleermuizen. Ook is er in de opstallen naar exemplaren en sporen gezocht. Tijdens de schemer/nacht onderzoeken wordt door middel en met behulp van visuele waarnemingen en een batdetector (Pettersson D230/ D240X, Echo Meter Touch 2 pro/ Batlogger M (nemen waarnemingen automatisch op voor latere analyse) onderzocht of vleermuizen gebruik maken van het plangebied. Indien nodig worden time-expansion opnamen gemaakt met de batdetector om later de ultrasone geluiden te kunnen analyseren met behulp van het analyseprogramma Batsound. Voor soorten van het Myotis geslacht kan dit noodzakelijk zijn om tot een correcte determinatie te komen. Het onderzoek in de avondschemer is bedoeld om uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. Vleermuizen warmen gedurende de dag op in hun verblijfplaats en vliegen rond de schemer uit om op jacht te gaan naar insecten. In de ochtenduren keren ze terug naar hun verblijfplaats, zodat invliegende exemplaren waargenomen kunnen worden. Gedurende de onderzoeken wordt tevens gelet op sociale roepen en baltsgedrag. Als richtlijn is het 'Vleermuizenprotocol, maart 2017 gehanteerd, opgesteld door o.a. het Netwerk Groene Bureaus (NGB). De vleermuisonderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat eventueel aanwezige vleermuizen waargenomen konden worden. Dit houdt globaal in dat de temperatuur minimaal 7 °C en de windkracht maximaal 4 (5) Beaufort was. Tevens viel er niet meer dan lichte regen.

Doordat het een groot en complex plangebied is, is het plangebied opgedeeld in deelgebiedjes. Elk deelgebiedje is afzonderlijk onderzocht op uit- en invliegers.

Gierzwaluw

Het onderzoek naar de Gierzwaluw is uitgevoerd zoals beschreven in het Kennisdokument Gierzwaluw van BIJ12 (versie 1.0 juli 2017). Dit Kennisdokument schrijft drie onderzoeken in de periode 1 juni- 15 juli voor.

In de avonduren (vanaf circa 20.00 tot een half uur na zonsondergang) is gelet op exemplaren die terugkeerden naar hun nest of zogenaamd aan het “bouncen” waren (mogelijk nest).

In de ochtenduren, na het vleermuizenonderzoek, is gelet op uitvliegende exemplaren.

Tevens is na elk vleermuizenonderzoek “getaped”. Tapen is het afspelen van gierzwaluwengeluid om een reactie vanuit het nest te ontlokken.

Huismus

Het onderzoek naar de Huismus is uitgevoerd zoals beschreven in het Kennisdokument Huismus van BIJ12 (versie 1.0 juli 2017). Dit Kennisdokument schrijft twee onderzoeken in de periode 1 april- 15 mei voor.

Onderzoeksdata en informatie

Datum	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Onderzochte soort en functie	Weersgesteldheid
16-04-2019 (14.00-17.00)	Overdag	2	Huismus (nest)	15°C, droog, 2 Bft, zonnig
07-05-2019 (10.45-12.30)	Overdag	1	Huismus (nest)	11°C, droog, 2 Bft, zonnig
27-05-2019 (20.15-22.45)	Avond	2	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Gierzwaluw (nest)	13°C, droog, 2 Bft, half bewolkt
17-06-2019 (20.45-00.00)	Avond	2	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Gierzwaluw (nest)	18°C, droog, 1 Bft, helder
26-06-2019 (03.00-05.30)	Ochtend	1	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Gierzwaluw (nest)	18°C, droog, 2Bft, half bewolkt
11-07-2019 (21.45-00.30)	Avond	2	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Gierzwaluw (nest)	20°C, droog, 2 Bft, helder
22-07-2019 (03.45-05.45)	Ochtend	1	Vleermuis (Zomer-/kraamverblijf) Gierzwaluw (nest)	15°C, droog, 1 Bft, bewolkt
13-08-2019 (22.00-02.30)	Avond/ nacht	1	Vleermuis (Paarverblijf/ massawinterverblijf)	13°C, droog, 2 Bft, half bewolkt
19-08-2019 (22.00-01.00)	Avond/nacht	2	Vleermuis (Paarverblijf/ massawinterverblijf)	15°C, droog, 3 Bft, helder
05-09-2019 (23.00-02.15)	Avond/ nacht	1	Vleermuis (Paarverblijf/ massawinterverblijf)	12°C, droog, 1 Bft, helder
03-10-2019 (05.00-07.45)	Ochtend	1	Vleermuis (Paarverblijf)	12°C, droog, 2 Bft, half bewolkt

Tabel 1: Onderzoeksdata en informatie veldbezoeken.

3 SITUATIEBESCHRIJVING

3.1 Plangebied

Het plangebied is gelegen in de bebouwde kom van Huizen en betreft een kantoorgebouw, een portiersgebouw en de bijbehorende tuin en parkeerplaatsen. Het kantoorgebouw is vijf verdiepingen hoog en beschikt over een spouw. Verder heeft het gebouw een plat dak zonder kiezels. De directe omgeving bestaat uit de bebouwde kom van Huizen.

Afbeelding 1: Situering plangebied (bron: Google maps).

Foto: Plangebied bij dag.

Foto: Plangebied bij nacht.

3.2 Voorgenomen ingrepen

De huidige functie van het pand is kantoor. Het pand bevindt zich in een verouderde staat en dient grondig gerenoveerd te worden om aan huidige en toekomstige eisen en regelgeving te voldoen. Het dak is sterk verouderd waardoor er sprake is van lekkage en de constructie verstevigd dient te worden t.b.v. zonnepanelen. Bij de gevels is sprake van lekkage en tochtgaten. Daarbij kan zonder aanpassingen aan het dak en gevel niet worden voldaan aan de minimale Energieprestatie eisen die gelden vanaf 1 januari 2023. Verder is er asbest in het pand verwerkt dat verwijderd dient te worden. Omdat door de huidige staat huurders opzeggen, er geen nieuwe huurders worden gevonden en er veel vraag is naar woningen binnen de gemeente Huizen heeft initiatiefnemer het voornemen om het kantoorgebouw te herontwikkelen naar een appartementengebouw waarbij onder andere renovatie-/sloopwerkzaamheden aan gevels/dak en andere constructiedelen zullen plaatsvinden. Mogelijk zal er ook nog nieuwbouw plaatsvinden naast het bestaande kantoorpand.

In dit kader worden mogelijk enkele groenstructuren gerooid. Er zullen geen oppervlaktewateren gedempt worden. Ten tijde van onderhavig schrijven was er geen inrichtingsplan bekend bij EcoTierra-ecologisch adviesbureau.

De ingrepen vinden plaats in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

4 BEVINGINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van de onderzoeken besproken, allereerst de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek. De bevindingen worden in bijlage 1 weergegeven op kaart.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

Er is een waarneming gevonden van een dood aangetroffen Ruige dwergvleermuis in het kantoorgebouw. De waarneming dateert uit 2014. Er zijn geen andere relevante waarnemingen van vleermuizen gevonden.

Er zijn bij het kantoorgebouw meerdere waarnemingen van Gierzwaluwen gevonden. Op één waarneming van 2014 na zijn alle waarnemingen gedaan tussen april 2018 en 2019. Zo is er een melding gevonden van 100 overvliegende Gierzwaluwen en verschillende invliegers in het gebouw. Verder zijn er meldingen te vinden dat Gierzwaluwen het kantoorgebouw gebruiken als broedbiotoop/ nestplaats.

Er zijn geen waarnemingen te vinden van Huismussen binnen het plangebied. Er zijn wel meerdere waarnemingen gevonden in de omgeving van het plangebied.

4.2 Bevindingen veldbezoeken vleermuizen

Zomerverblijf

Tijdens het onderzoek van 26 juni is aan de noordzijde van de oostvleugel een zomerverblijf van Ruige dwergvleermuis vastgesteld. Tevens is aan de zuidzijde van de oostvleugel een zomerverblijf van Gewone dwergvleermuis vastgesteld. Tijdens de overige onderzoeken zijn er nog 7 zomerverblijven van de Gewone dwergvleermuis vastgesteld. De vleermuizen betreden het kantoorgebouw via de openingen onder de vensterbanken.

De meeste verblijfplaatsen zijn bij de Vleugelnoot aangetroffen. Mogelijk biedt deze boom beschutting aan de aanwezige vleermuizen.

Foto: Uitvliegende vleermuis oostgevel. Screenshot uit filmopname.

Kraamverblijf

Er is geen kraamlocatie vastgesteld in het plangebied. Een kraamkolonie bestaat uit meerdere vrouwtjes en later ook uit jonge vleermuizen. Een dergelijke locatie is over het algemeen goed op te sporen. De aanwezigheid van een kraamkolonie binnen het plangebied kan derhalve worden uitgesloten. Tevens zijn er geen uitwerpselen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van een grote groep vleermuizen.

Paarverblijf

Tijdens de najaarsonderzoeken werd er door Gewone dwergvleermuis luid gebaltst en was er territoriaal gedrag waarneembaar. Er zijn 4 paarverblijven van Gewone dwergvleermuis vastgesteld. De paarverblijven van Gewone dwergvleermuis bevinden zich op bijna elke hoek van het kantoorgebouw. Aan de noordzijde van het gebouw is een paarverblijf van Ruige dwergvleermuis vastgesteld.

Er zijn verder geen paarverblijven van andere soorten waargenomen.

Winterverblijf

Doordat het gebouw over een flinke massa steen en voldoende hoogte beschikt heeft er een onderzoek naar massawinterverblijven plaatsgevonden. Tijdens dit onderzoek is met behulp van onder andere een hittecamera en zaklamp gekeken of er zwermende vleermuizen aanwezig waren bij het gebouw. Er zijn geen zwermende groepen vleermuizen waargenomen, dus massawinterverblijven zijn niet te verwachten.

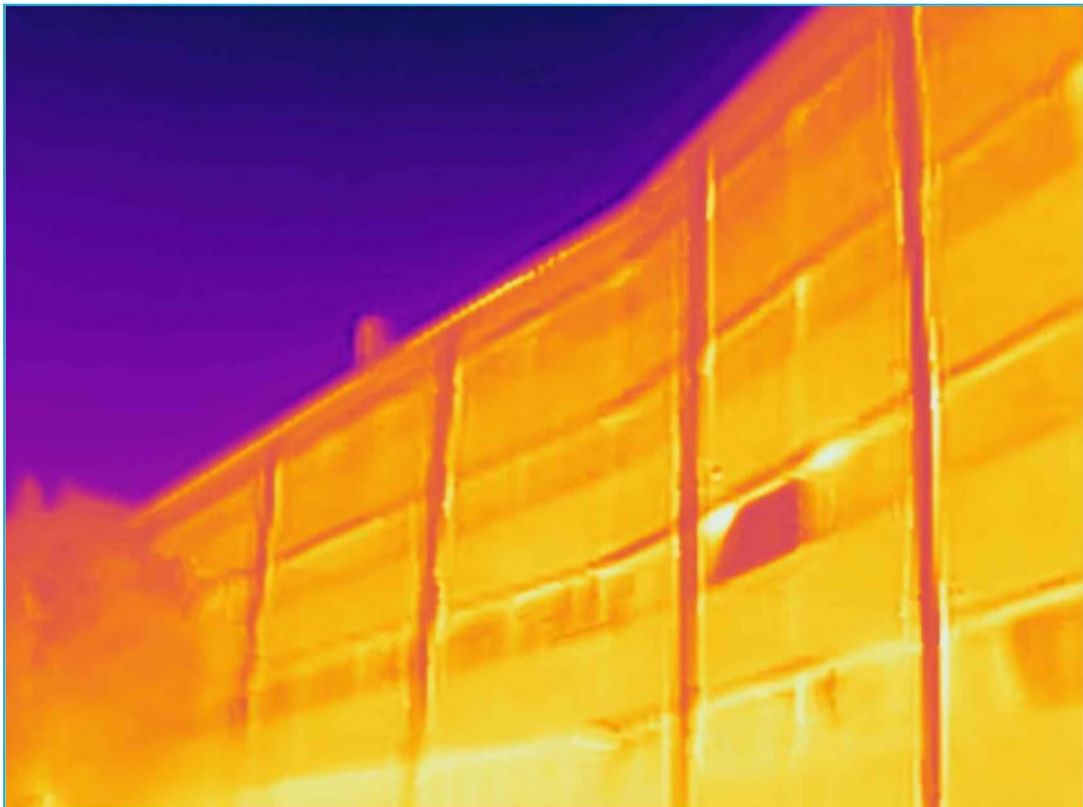

Foto: Locatie bekeken met hittecamera.

Foerageergebied en vliegroute

Tijdens de avonden werd er door meerdere exemplaren Gewone- en Ruige dwergvleermuis gefoerageerd binnen het plangebied. Tevens wordt er door beide soorten ook in de omgeving gefoerageerd.

Er werd met name bij de Vleugelnootboom door de aanwezige vleermuizen gefoerageerd. Tijdens enkele avonden is de Rosse vleermuis voorbij vliegend waargenomen. Overige soorten zijn niet waargenomen.

Er zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.

4.3 Bevindingen veldbezoeken Gierzwaluw

Tijdens de onderzoeken zijn minimaal 130 nesten van de Gierzwaluw aangetoond. Sommige openingen onder de vensterbanken bieden ruimte voor twee broedlocaties. Er dient vanuit te worden gegaan dat bij alle openingen van alle verdiepingen, met uitzondering van de onderste en deels de tweede verdieping, één of twee nesten aanwezig zijn.

Tijdens de onderzoeken zijn er veel exemplaren in de lucht waargenomen. Bij enkele onderzoeken vlogen er zeker 100 exemplaren bij het kantoorgebouw.

Aan diverse gevels zijn meerdere slapende exemplaren waargenomen. De reden hiervoor was niet direct duidelijk. Mogelijk komt dit door de hitte van de afgelopen zomer of was er geen vrije nestlocatie meer in het gebouw.

Foto's: Openingen onder de vensterbank (2 broedplekken) en slapende Gierzwaluw aan gevel gebouw.

Foto's: Gierzwaluwen bij het kantoorgebouw. Screenshot uit filmopname.

4.4 Bevindingen veldbezoeken Huismus

Tijdens het onderzoek zijn 13 Huismussennesten vastgesteld. De nesten van de Huismus bevinden zich veelal achter de openingen onder de vensterbanken op de tweede verdieping. De nesten bevinden zich op alle windrichtingen in het gebouw. In principe zijn alle openingen geschikt voor deze soort.

In de lage groenstructuren, zoals in de haagbeuken, zijn tijdens het nadere onderzoek meerdere Huismussen waargenomen. De soort schuilt en foerageert in deze groenstructuren.

Foto: Huismus broedt in de ruimte onder vensterbank.

4.5 Bevindingen overige soorten

Tijdens het nadere onderzoek is ten noorden van het kantoorgebouw een vossenhol aangetroffen en is er nabij het plangebied een jonge vos waargenomen.

Verder zijn er tijdens de onderzoeken ook verschillende hazen waargenomen nabij het plangebied.

De Vleugelnootboom wordt door Kraaien gebruikt als rustboom. Tijdens enkele onderzoeken verzamelden zich een grote groep Kraaien in de boom en op het dak van het gebouw.

Foto: Vleugelnootboom.

5 EFFECTENBEOORDELING

In het kader van de Wet natuurbescherming is nagegaan of vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat er kans bestaat dat de onderzochte soorten worden verontrust, verjaagd of gedood.

5.1 Effecten vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op vleermuizen, onder andere:

1. Het is verboden vleermuizen in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden deze dieren opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.

(Bron: Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Uit het onderzoek is gebleken dat er acht zomerverblijven van de Gewone dwergvleermuis en één zomerverblijf van de Ruige dwergvleermuis aanwezig zijn in het gebouw. Het betreft met zekerheid zes verschillende zomerverblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis, daar deze verblijfplaatsen op één ochtend zijn waargenomen. De andere twee verblijfplaatsen zijn mogelijk verblijfplaatsen van dezelfde exemplaren daar vleermuizen regelmatig kunnen wisselen van verblijfplaats. Doordat het invliegmoment van Gierzwaluwen en het uitvliegmoment van vleermuizen kunnen overlappen zijn er door de vele aanwezige Gierzwaluwen mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen gemist.

Tijdens de najaarsonderzoeken zijn er vier paarverblijven van Gewone dwergvleermuis en één paarverblijf van Ruige dwergvleermuis aangetroffen in het gebouw. Zomer- en/of paarverblijven van Dwergvleermuizen kunnen een aanwijzing zijn dat de aanwezige individuen de locatie ook als winterverblijf gebruiken (Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12, versie 1.0, juli 2017). Er dient derhalve vanuit te worden gegaan dat de exemplaren het gebouw ook als winterverblijf gebruiken.

Genoemde verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd. Door de beoogde werkzaamheden aan het kantoorgebouw zullen de genoemde vaste verblijfplaatsen verloren gaan. Dit is niet toegestaan bij de Wnb.

→ In dit kader zal er een ontheffing Wet natuurbescherming (soorten) moeten worden aangevraagd.

In het kader van de ontheffingsaanvraag dient vervolgens een projectplan te worden opgesteld. Tevens dienen er (tijdelijke en duurzame) mitigerende maatregelen genomen te worden om de vaste verblijfplaatsen te vervangen.

5.2 Effecten Gierzwaluw

De Gierzwaluw is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in Bijlage II van de Vogelrichtlijn. De Gierzwaluw staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). Op deze lijst vallen de Gierzwaluwnesten onder

categorie 2 “nesten van deze semikoloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar” (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten). De Gierzwaluw staat niet vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004).

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere:

1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);
2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);
4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);
5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2).

Er zijn tijdens het onderzoek met zekerheid 130 gierzwaluwnesten aangetoond. Genoemde verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd. Door de beoogde werkzaamheden aan het kantoorgebouw zullen de genoemde vaste verblijfplaatsen verloren gaan. Dit is niet toegestaan bij de Wnb.

→ In dit kader zal er een ontheffing Wet natuurbescherming (soorten) moeten worden aangevraagd.

In het kader van de ontheffingsaanvraag dient vervolgens een projectplan te worden opgesteld. Tevens dienen er (tijdelijke en duurzame) mitigerende maatregelen genomen te worden om de vaste verblijfplaatsen te vervangen.

Het hoge aantal vastgestelde nesten is een uitzonderlijke situatie. Derhalve betreft deze locatie een belangrijke plek voor de populatie Gierzwaluwen. Aantasting van de verblijfplaatsen kan een groot impact hebben op de lokale staat van instandhouding. Gezien de uitzonderlijke situatie achten wij het gewenst (noodzakelijk) alvorens de ontheffingsaanvraag in te dienen overleg met bevoegd gezag te voeren om te bepalen wat de mogelijkheden/ beperkingen zijn in onderhavige situatie.

5.3 Effecten Huismus

De Huismus is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming, op basis van het feit dat de soort deel uitmaakt van ‘alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is’ (artikel 1 van de Vogelrichtlijn). De Huismus staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). De nesten van Huismussen vallen onder categorie 2 van vogelnesten “nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar” (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten).

De Huismus staat tevens als gevoelig vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004). De landelijke staat van instandhouding wordt beoordeeld als matig ongunstig.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere:

1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);
2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);

4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);
5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2).

(Bron: Kennisdocument Huismus, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn 13 nesten vastgesteld in het kantoorgebouw. Door de beoogde werkzaamheden aan het kantoorgebouw zullen de genoemde vaste verblijfplaatsen verloren gaan. Dit is niet toegestaan bij de Wnb.

→ In dit kader zal er een ontheffing Wet natuurbescherming (soorten) moeten worden aangevraagd.

In het kader van de ontheffingsaanvraag dient vervolgens een projectplan te worden opgesteld. Tevens dienen er tijdig mitigerende maatregelen genomen te worden om de vaste verblijfplaatsen te vervangen.

De lage groenstructuren nabij de aangetoonde nestlocaties maakt deel uit van functionele leefgebied van deze soort. Indien deze groenstructuren gerooid worden is het van belang om in de nieuwe situatie een soortgelijk functioneel leefgebied terug te creëren in de directe nabijheid van de nieuwe te realiseren nestlocaties.

5.4 Effecten overige soorten

Tijdens de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden (zorgplicht) met de aangetroffen soorten zoals Vos en Haas.

De Vleugelnootboom dient in de toekomstige situatie, indien mogelijk, behouden te blijven gezien de functie voor verschillende diersoorten.

5.5 Algemene zorgplicht

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. Eventueel aanwezige dieren dienen de kans te krijgen om te vluchten. De zorgplicht houdt ook in dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de periode waarin wordt gewerkt (buiten kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode). Er kunnen in het te renoveren kantoorgebouw ook algemeen voorkomende soorten broeden, zoals Koolmees. Bij voorkeur vinden de verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels plaats (seizoen loopt globaal van maart tot en met juli, duiven kunnen ook nog later broeden).

Wanneer het noodzakelijk is om ingrepen binnen het broedseizoen te laten plaatsvinden is het noodzakelijk dat voorafgaande aan de uitvoering is vastgesteld dat er door de ingrepen geen bezette nesten worden verstoord of vernietigd.

5.6 Volledige uitsluiting aanwezigheid

De onderzoeken zijn conform de vigerende protocollen en onderzoeksstrategieën uitgevoerd opdat aantoonbaar is dat er voldoende zorg in acht is genomen om de te verwachten soorten te kunnen waarnemen/ aantreffen. Het blijft echter natuur en het is nooit geheel uit te sluiten dat er, ondanks de voldoende onderzoeksinspanning, toch een exemplaar aanwezig is (in onderhavige situatie zal dit met name een vleermuis betreffen omdat deze een verborgen leven leiden en regelmatig van verblijfplaats kunnen wisselen). Bij het aantreffen van een exemplaar dienen de werkzaamheden ter plaatse en rondom direct gestaakt te worden en dient er een ter zake kundige ingeschakeld te worden.

6 CONCLUSIE

Op basis van het nader onderzoek is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving.

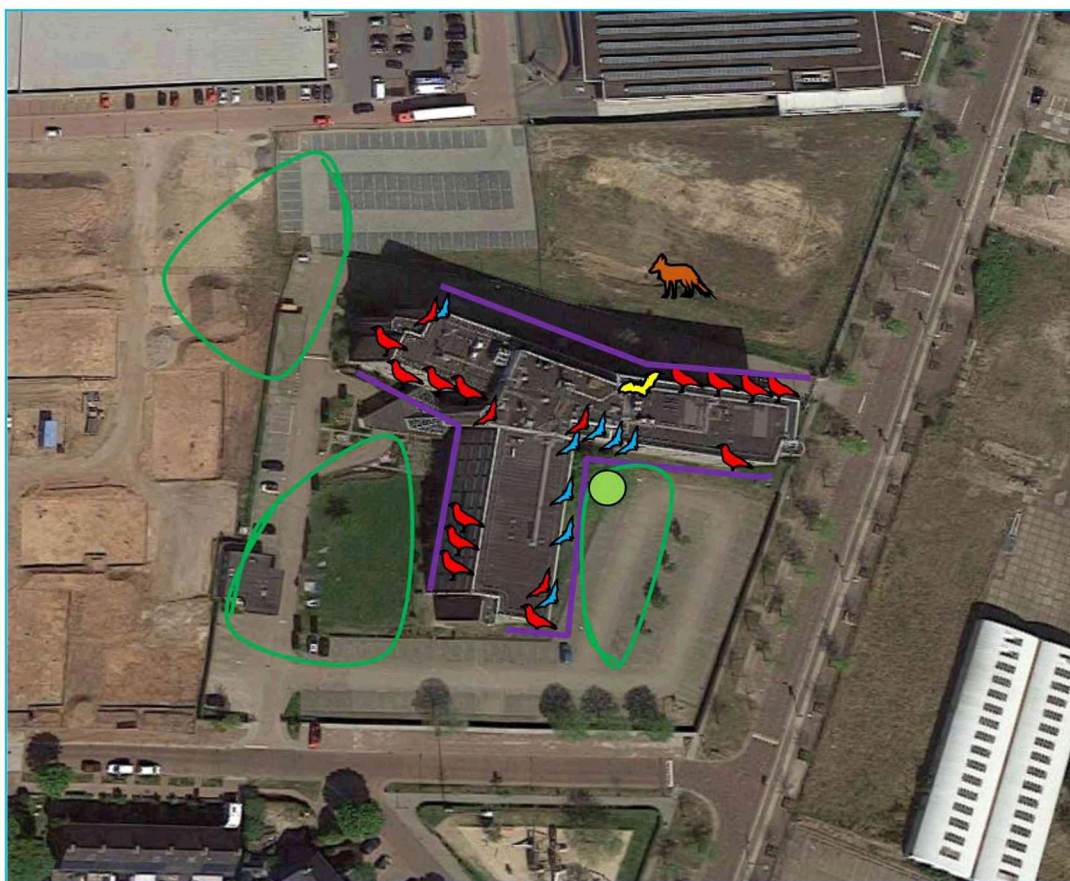
Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Conclusie	
Soorten	Vleermuis Er zijn acht zomerverblijven van Gewone dwergvleermuis en één zomerverblijf van Ruige dwergvleermuis aangetroffen in het kantoorgebouw. Tevens zijn er in het gebouw vier paarverblijven van Gewone dwergvleermuis en één paarverblijf van Ruige dwergvleermuis aangetroffen. → Door de beoogde ingrepen zullen deze vaste verblijfplaatsen verloren gaan. Dit is niet toegestaan bij de Wet natuurbescherming. Door de ingreep zal geen significant foerageergebied verloren gaan. Tevens zullen geen vliegroutes worden aangetast.
	Gierzwaluw Er zijn minimaal 130 jaarrond beschermde nesten vastgesteld in het kantoorgebouw. → De beoogde ingrepen zullen deze jaarrond beschermde nesten vernietigen. Dit is niet toegestaan bij de Wet natuurbescherming.
	Huismus Er zijn 13 jaarrond beschermde nesten vastgesteld in het kantoorgebouw. → De beoogde ingrepen zullen deze jaarrond beschermde nesten vernietigen. Dit is niet toegestaan bij de Wet natuurbescherming. De groenstructuren nabij de aangetoonde nestlocaties maakt deel uit van het functioneel leefgebied van de Huismus. → Indien de groenstructuren gerooid worden zal dit tot gevolg hebben dat het functioneel leefgebied (tijdig) ongeschikt zal worden.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Er dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd voor de aangetroffen verblijf- en voortplantingsplaatsen van de Gewone en Ruige dwergvleermuis en van de Gierzwaluw en Huismus;
- Gezien de uitzonderlijk hoge natuurwaarden van het gebouw, met name de grote hoeveelheid Gierzwaluwnesten, dient er voorafgaande aan de ontheffingsaanvraag contact te worden gezocht met bevoegd gezag om kort te sluiten hoe om te gaan met deze bijzondere situatie;
- In het kader van de ontheffingsaanvraag dienen onder andere mitigerende maatregelen te worden genomen en een projectplan en werkprotocol te worden opgesteld;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

BIJLAGE 1
WAARNEMINGEN

 Zomerverblijf Gewone dwergvleermuis

 Paarverblijf Gewone dwergvleermuis

 Zomerverblijf/ paarverblijf Ruige dwergvleermuis

 Baltsvlucht Gewone dwergvleermuis

 Nesten Gierzwaluw (>130 nesten)

 Nest Huismus

 Vos (hol)

 Vleugelnotenboom/ slaapboom kraaien

BIJLAGE 2
WETTELIJK KADER

Hieronder wordt het wettelijke kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen beschreven aangaande onderzochte soorten

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.2 Wnb (bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd). Op grond van de artikelen 3.5 lid 2 en 3.5 lid 4 is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten of voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen of te vernielen. Tot vaste rust- en verblijfplaatsen worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van (groepen) mannetjes bevinden. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier (vooralsnog) ook onder.

Wanneer een gebodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

Jaarrond beschermde nesten

De Gierzwaluw en de Huismus zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.1 Wnb (EU-Vogelrichtlijn). Aangaande vogels is het volgens artikel 3.1 lid 2 verboden om opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten weg te nemen, volgens artikel 3.1 lid 4 en 5 is het verboden om opzettelijk vogels te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen.

Onder nest moet ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden inbegrepen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van de Wnb.

Nesten van de Gierzwaluw en Huismus vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen'. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van genoemde artikelen met betrekking tot de vaste rust of verblijfplaatsen van de soort.

De soorten zijn niet opgenomen in de het verdrag van Bern (bijlage II).

Wanneer een verbodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

BIJLAGE 3

FACTSHEET VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn nachtdieren. Ze worden actief wanneer de schemer invalt. Overdag slapen de meeste vleermuizen, of ze houden zich bezig met lichaamsverzorging. In het najaar daalt het insectenaanbod en maken vleermuizen zich klaar voor een winterslaap. Vleermuizen hebben een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo worden verblijfplaatsen als winterverblijf, kraamverblijf en/of paarverblijf gebruikt. Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouw- en boombewonende soorten. Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten kunnen onder andere plekken onder dakpannen, spouwmuren en zolders zijn.

Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (bron: Handreiking verblijfplaatsen zoeken, Vleermuis Werkgroep Nederland).

Boombewonende soorten zijn te vinden in spechtengaten, holle oude bomen of achter loszittend boomschors.

Het gebruik van het soort verblijfplaats is afhankelijk van de soort. Zo zijn de Gewone dwergvleermuis en de laatvlieger echte gebouwbewoners. De rosse vleermuis is weer voornamelijk te vinden in bomen. Ook wordt een verblijfplaats vaak wisselend gebruikt gedurende het jaar.

BIJLAGE 4

FACTSHEET GIERZWALUW (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
Max. 10 dagen	18 - 22 dagen	40 - 42 dagen
<i>In totaal 60 -70 dagen van eileg tot vliegend jong</i>		

KALENDER

Gierzwaluwen doen bijna alles vliegend, ze verlaten het luchtruim alleen om te broeden.

Eind april - begin mei
Aankomst

- Terug uit overwinteringsgebied in Afrika.
- Voor nestplaatsen volledig afhankelijk van gebouwen: broedt in spleten en gaten in muren, en onder dakpannen.
- Zeer plaatstrouw, keert elk jaar terug naar eenmaal bezette nestplaatsen.
- Koloniebroeder.

Mei - juli
Broedseizoen

- Doorgaans één legsel per jaar, 2-3 eieren.
- Voedsel: vliegende insecten en zwevende spinnen.
- Zoekt voedsel rond de nestplaats boven grote open wateren, boven steden en dorpen en boven weilanden tot meerdere kilometers van het nest.
- Vangt in het broedseizoen 20.000 insecten per dag voor zichzelf en de jongen. Een gierzwaluwgezin is per broedseizoen goed voor het verdeigen van ruim één miljoen insecten.
- Als ze jongen hebben, maken ze een voedselbal van alle gevangen insecten, waarin wel 300 insecten kunnen zitten. De jongen worden dus maar af en toe gevoed, maar wel met veel insecten ineens.
- Vocht halen ze uit insecten. Bij zeer warm weer willen ze wel eens vliegend water scheppen in lage vlucht over het wateroppervlakte.

Deze factsheet is te downloaden van www.vogelbescherming.nl/stadsvogelfactsheets

Tweede helft juli - september
Najaarstrek

- Weersomstandigheden zijn sterk van invloed op de start en daarmee op het einde van het broedseizoen. Bij een koud en nat voorjaar start de eileg later en kunnen er tot begin augustus nog jongen uitvliegen.
- Weersomstandigheden hebben ook effect op het broedsucces.
- In jaren met warm en zonnig zomerweer vliegen gemiddeld 2,1 jongen per paar uit. In koude en natte jaren gemiddeld maar 0,9 jong per paar.
- Broedvogels trekken weg als de jongen op punt staan uit te vliegen (soms al vóór het laatste jong uitvliegt).
- Doortrek van noordelijke broedvogels vindt plaats tot in september.

Half augustus - half april
Overwintering

- Verblijft in Afrika.
- Overwintert in het Congobekken tussen Mali en Congo en maakt van daaruit enorme uitstappen naar Mozambique of de Sahel.
- Leeft van vliegende insecten rond onweerswolken en regenbuien.

Inrichting

- Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor gierzwaluwen in de handel.
- Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard meerdere neststenen ingemetseld in de gevel.
- Er zijn ook neststenen en -kasten die aan de buitenmuur bevestigd kunnen worden. Bevestig deze met RVS-schroeven.
- Speciale gierzwaluwdakpannen kunnen alleen gebruikt worden op ongeïsoleerde daken, omdat het anders te warm wordt.

- Bij renovatie moeten de neststenen zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestingen geplaatst worden.

- Hang meerdere nestkasten op onder een overstek of dakgoot. Nestelt vaak met meerdere paren bij elkaar.
- Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt.
- Hang de kasten zo hoog mogelijk op, maar met een minimale hoogte van 3 meter.
- Zorg dat de aanvliegroute vrij is van obstakels, zoals bomen of vlaggenmasten.
- De omgeving rondom de nestplaats is minder relevant, omdat de gierzwaluw zijn voedsel in de lucht vangt. Wel moeten er voldoende insecten zijn.

- Het kan een tijd duren voordat de vogels een nieuwe nestlocatie vinden. Dit is te stimuleren door gierzwaluwgeluiden af te spelen op de nieuwe nestlocatie
- De nestruijmt hoeft niet te worden schoongemaakt.
- Het gebruik van insecticiden heeft een negatief effect op de voedselsituatie van alle insectenetende vogels, waaronder de gierzwaluw.

Zie ook maatregelfactsheet:

- Nieuwbouw
- Renovatie
- Na-isolatie

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De gierzwaluw is een beschermde soort. De nesten van de gierzwaluw zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van gierzwaluwen. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

Uitgave 2018

Meer informatie: www.vogelbescherming.nl/gierzwaluw
Of stel uw vraag via www.vogelbescherming.nl/contact of 030 - 69 37 700

18113

BIJLAGE 5

FACTSHEET HUISMUS (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
5 dagen	11-12 dagen	17 dagen
<i>In totaal 33-34 dagen van eileg tot vliegend jong</i>		

KALENDER

De huisvlieg is een honkvaste en sociale vogel die jaarrond in groepen leeft.

Maart
Aanvang broedseizoen

- Start nestbouw en reparatie oude nesten.
- Broedt onder dakpannen en in kieren en gaten van gebouwen. Is afhankelijk van bebouwing voor nestgelegenheid. Broedt in mindere mate ook in nestkasten (ook van andere soorten zoals gierzwaluw).
- Koloniebroeder: Grotere kolonies (meer dan 25 broedpaar) hebben een beter broedresultaat dan kleine kolonies. Kolonies kleiner dan 10 paar zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van toestroom van exemplaren uit andere kolonies.

April - september
Broedseizoen

- Twee tot drie legfels per jaar, met per legfel 4-6 eieren.
- Om de soort in stand te houden is een tweede legfel noodzakelijk.
- De jongen krijgen de eerste twee weken vooral insecten, veelal bladluizen, te eten. Het broedsucces is daarmee ook sterk afhankelijk van voldoende eiwitrijk voedsel (insecten en hun larven) in de directe omgeving.

Oktober - december Na het broedseizoen

- Standvogel, de huismus trekt in de winter niet weg.
- Jonge huismussen verspreiden zich in de regel niet meer dan 1 kilometer van de geboorteplaats.
- Omschakeling naar plantaardig voedsel (90%).
- In stedelijk gebied is de huismus sterk afhankelijk van het voedsel dat mensen aanbieden, al dan niet bewust.
- De nesten worden als verblijf- en slaappleaats gebruikt.

December - februari Winter

- Groenblijvende struiken en klimplanten worden gebruikt als gezamenlijke rust- en slaappleaats.
- De nesten worden vooral in koude periodes ook als verblijf- en slaappleaats gebruikt.

Inrichting

Beheer

© W. VAN

Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor huismussen in de handel.

- Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard:
- Meerdere neststenen ingemetseld in de gevel.
 - Meerdere neststenen/-kasten aan de buitenmuur onder een overstek of dakgoot (met RVS-schroeven).
 - Een speciaal ontwikkelde Vogelvide in plaats van vogelschroot achter de onderste rij dakpannen.
 - Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt.

- De nesten hoeven niet schoongemaakt te worden.

© W. VAN

Binnen een straal van 100 tot 200 meter, bij voorkeur minder, van de nestplaats moet het hele jaar rond aanwezig zijn:

- Natuurlijke voedselbronnen: groenstroken of bermen met inheemse kruiden, grassen en onkruid.
- Water en zanderige grond (om een zandbad te kunnen nemen).
- Voldoende schuilplaatsen in de vorm van inheems groen zoals bomen, (groenblijvende) hagen en klimplanten en (stekelige) struiken op enkele meters afstand van de voedselbronnen, water en zandbad.

- Snoei buiten het broedseizoen en snoei niet alles in hetzelfde jaar (maar om en om).
- Gebruik geen gif tegen insecten of onkruid.

Zie ook
maatregelfactsheet:

- Bermen en groenstroken
- Nieuwbouw
- Renovatie
- Na-Isolatie

Kolonies bij kinderboerderijen, maneges, dierentuinen, terrasjes, stations en dergelijke zijn vaak de laatste bolwerken van huismussen in het stedelijk gebied. Rond deze bolwerken bevinden zich vaak andere deelkolonies. Het behoud van deze laatste bolwerken is essentieel voor het behoud van de soort. Ruimtelijke wijzigingen in de directe omgeving van deze bolwerken kunnen effect hebben op de populatie.

De meeste jonge huismussen verspreiden zich na het broedseizoen in de directe omgeving (minder dan 1 kilometer). Als men het aantal kolonies wil uitbreiden, is het belangrijk om binnen een straal van 1 kilometer van een huidige kolonie voorzieningen te treffen.

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

JAAP VAN OORT
VOGELFONDS

Dinamo Fonds

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De huismus is een beschermde soort. De nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van huismussen. Huismussen zijn zeer gevoelig voor verstoring van hun nest en zullen, als het wordt verstoord, niet meer terugkeren. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelwett.nl

BIJLAGE 6
LITERATUURLIJST

Broekhuizen S, e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht 1992
Dijkstra V, R. Janssen, J. Buys & T. van der Meij, 2008. Handleiding voor het monitoren van vleermuizen op zolders. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem 2008
Limpens H, K. Mostert, W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, K.N.N.V, Utrecht 1997
Limpens H e.a., Brochure; Met vleermuizen onderweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde en de VZZ, Delft 2004
Limpens H, e.a, Brochure Vleermuizen, bomen en bos, SVB en VZZ, Arnhem 2003
Lange, R, A. van Winden, P. Twisk, J. de Leander & C. Spee, Zoogdieren van de Benelux, Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij, 's Graveland 1986
Netwerk Groene Bureaus (NGB), Zoogdierverseniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN), Vleermuizenprotocol
Schober, W. & E. Grimmberger, Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden, Tirion, Baarn 2001
Twisk P, e.a. Folder; Vleermuizen in en rondom het huis, Zoogdierverseniging i.s.m. Brabants Landschap, Landschapsbeheer Friesland en Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2009
Internet:

www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.zoogdierverseniging.nl

Kennisdocumenten BIJ12, versie 1.0, juli 2017:

Gewone dwergvleermuis
Ruige dwergvleermuis
Gierzwaluw
Huismus